

Občanská společnost, participace II.

ANOTACE

Základem demokratického státu jsou aktivní občané se zájmem o správu věcí veřejných. Žáci se již dozvěděli, co je to demokracie, občanská společnost, participace v lekci o participaci I. Znájí formy vlády podle Platóna. V této lekci rozšíříme téma demokratické společnosti o roli nevládních neziskových organizací (NNO) v občanské společnosti (OS).

Tato lekce navazuje na předchozí lekci (viz. strana 3).

Určeno pro (stupeň): 1. a 2. stupeň

Místo realizace: třída, učebna

Časová dotace: 2 x 45 minut. První hodina výuková lekce, druhá hodina tvorba plakátu a diskuze.

Prostředky výuky: videa, brainstorming, skupinová práce a sdílení, práce se zdroji informací (encyklopedie, internet)

Vzdělávací oblasti: Člověk a společnost

Průřezové téma: Výchova demokratického občana

TEORETICKÁ ČÁST

Podmínkou demokracie je občanská společnost. OS je společenství občanů, kteří se chtějí a mohou na organizaci společenského života státu aktivně podílet. Základem OS je právní postavení občanů vzhledem ke státu (definovaný systémem občanských práv a svobod).

Občanskou společnost tvoří občané. A my (jako občané) máme kromě účasti na volbách celou řadu možností, jak se podílet na společném fungování. Můžeme organizovat veřejně prospěšné aktivity jako jednotlivci, nebo můžeme založit právní subjekt, který má více možností jak např. vstupovat do rozhodování úřadů apod. Příkladem takové participace jsou nevládní (neboli nestátní) neziskové organizace - NNO.

NNO hrají ve zdravé občanské společnosti jednu z nejdůležitějších rolí. Jsou ztělesněním občanské iniciativy, ochoty se angažovat, organizovat se od spodu a podílet se na rozvoji celku. NNO představují protiváhu společnosti, kde se hledí jen na individuální zájmy jednotlivce a jsou nezávislé na státu. Chrání slabší, bezbranné, marginalizované občany, kteří se za svá práva nemohou postavit sami. Kromě lidí chrání také životní prostředí či zvířata.

OS tvoří síť zapsaných spolků, nadací, ústavů, občanských iniciativ, zájmových organizací, profesních svazů a církví, ve kterých se lidé spontánně sdružují a jejichž prostřednictvím se podílejí na řešení osobních, skupinových či společenských problémů.

Protože jsou na státu či vládě nezávislé, nejsou také ze státních zdrojů financované. Peníze na svou činnost musí shánět jinde, než např. státní školy a nemocnice, které jsou finančně závislé na státu. Slovo neziskové znamená, že NNO sice mohou peníze vydělávat, prodávat třeba nějakou službu, ale svůj výdělek musí utratit opět za prospěšnou činnost, kterou dělají. Nevytváří tedy zisk a nemají majitele, který by na nich bohatl.

METODICKÁ ČÁST

Teoretický úvod – Pedagog může s žáky krátce zopakovat termíny z minulé lekce a seznámit je s významem a možnostmi participace v demokratické společnosti (viz teoretická část předchozí lekce).

Další variantou pro úvod je shlédnutí 10 minutového videa zabývající se rolí NNO v občanské společnosti. Video obsahuje mimo jiné ukázky z divadelního terapeutického představení týraných žen, které jsou emocionálně velmi silné.

Poznámka pro pedagogy: Doporučujeme pedagogům zvážit, zda ukázky ve stopáži 1:16 až 3:40 pustit, či přeskočit. Je možné zařadit debatu o tématu násilí na ženách. Riziko videa spočívá v možné přítomnosti dítěte s podobným traumatem.

Video – Občanská společnost

https://bit.ly/obcanska_spolecnost

Aktivita 1 – Brainstorming + křídové psaní

Po teoretickém úvodu je úkolem žáků ve skupinách vymyslet, jakým způsobem se mohou občané podílet na organizaci společenského života. Jaké s tím mají oni sami zkušenosti? Učitel má na flipchartu připravenou mentální mapu oblastí, ve kterých NNO působí (např. humanitární, sociální, zdravotní, lidskoprávní a environmentální). Žáky vyzve k účasti na křídovém psaní tzn., že přicházejí ke společnému flipchartu (vždy jeden z každé skupiny) a píšou, co ve které oblasti je možné dělat. Každá skupina napíše jednu aktivitu. Střídají se v psaní, dokud nejsou napsány všechny nápady.

Aktivita 2 – Skupinová práce s internetem

Ve skupině si žáci vyhledají a vyberou jednu osobnost, která pracuje v nevládní neziskové organizaci a znají jí z novin, televize, nebo sociálních sítí.

Variantou pro mladší žáky, nebo pro žáky, kteří se v tématu neziskových organizací vůbec neorientují, je vybrat nejprve organizaci, která je známá. Většinou znají spíše organizaci, než jejího zakladatele. Mohou si tedy zjistit a vyhledat informace o činnosti organizace a dostat se až následně k člověku, který organizaci založil (např. Člověk v tísni). Cílem aktivity je ukázat, že často jeden "normální" člověk stojí u zrodu pro společnost velmi přínosných aktivit.

Učitel také může dát žákům na výběr z následujících osobností:

- Šimon Pánek – zakladatel Člověka v tísni
- Naďa Johanisová – pracuje v oblasti alternativní ekonomie
- Tomáš Šebek – lékař Lékařů bez hranic
- Marie Svatošová – zakladatelka českého hospicového hnutí
- Jana Sieberová – zakladatelka domácího hospice
- Jan Beránek – spoluzakladatel Hnutí Duha a vedoucí Greenpeace
- Terezie Hradilková – zakladatelka organizace Pražské matky a Společnosti pro rannou péči
- Jaromír Bláha – aktivista Hnutí Duha
- skupina aktivistů okolo organizace Jsme fér – za možnost sňatků stejnopohlavních párů

Úkoly pro žáky:

- Zjistí, co vlastně daná osobnost/organizace dělá a jaká je náplň jeho/její práce.
- O co se zaslouhuje, co prosazuje?
- Všechny informace nejprve zapisujte na papír.
- Následně vytvořte plakát (propagační materiál), který by dané osobě a projektu mohl pomoci. Zamyslete se nad tím, jak nejlépe „prodat“ jeho/její práci široké veřejnosti a potenciálním investorům.

Pro hlubší uvedení do tématu, jak postavit propagaci osobnosti, či NNO, pustíme žákům motivační video s T. Klusem. Nacházíme se ve fázi, kdy už žáci mají vybranou osobnost a chystají se na tvorbu plakátu. NNO nejsou financované ze státního rozpočtu, získávají peníze na svou činnost z darů, příspěvků, grantů apod. Vždy je důležité, jak umí své poslání podat a vysvětlit veřejnosti.

Co na to tedy Tomáš Klus? Jakou organizaci by podpořil?

https://bit.ly/klus_video

Aktivita 3

Tvorba plakátu propagujícího činnost vybrané neziskové organizace, nebo jejího zakladatele s cílem být ostatními spolužáky vybrán k získání finančních prostředků. Každá skupina představí svůj plakát ostatním skupinám tak, aby získali od ostatních finanční podporu na činnost své organizace/na svou činnost v případě osobnosti.

Aktivita 4

Hlasování o finanční podpoře – každý žák obdrží 3 lepítka (cenovky, štítky,..). Jeden štítek představuje 100 Kč a žáci mají za úkol rozmístit/nalepit finanční podporu k plakátům lidí či organizací, jejichž práce či příběh je nejvíce oslovil/byl nejlépe prezentován.

Podmínkou je, že nemohou hlasovat pro svůj plakát. Následně pedagog sečte částky u jednotlivých prací a zjistí, čí činnost se ostatním nejvíce líbila. Na závěr proběhne diskuze o tom, zda výherní práci považují žáci za nejvíce prospěšnou, případně jak se stalo, že získala největší podporu?

Aktivita 5

Reflexe lekce.

TIPY A NÁPADY PRO ROZŠÍŘENÍ AKTIVITY

- Beseda s člověkem, který má zkušenosti s prací v neziskové organizaci. Např. Nadace Via má program Dobro-druzi, který podporuje finančně a metodicky děti, které mají nápad na veřejně prospěšnou aktivitu.
- Plakát k propagaci NNO mohou žáci vytvořit v aplikaci Canva. Na webové stránce www.canva.cz je po přihlášení možné zdarma využít celou řadu šablon pro tvorbu plakátu.
- Křížovka pro starší žáky, která opakuje termíny z obou lekcí o participaci.

<https://bit.ly/krizovkaos>

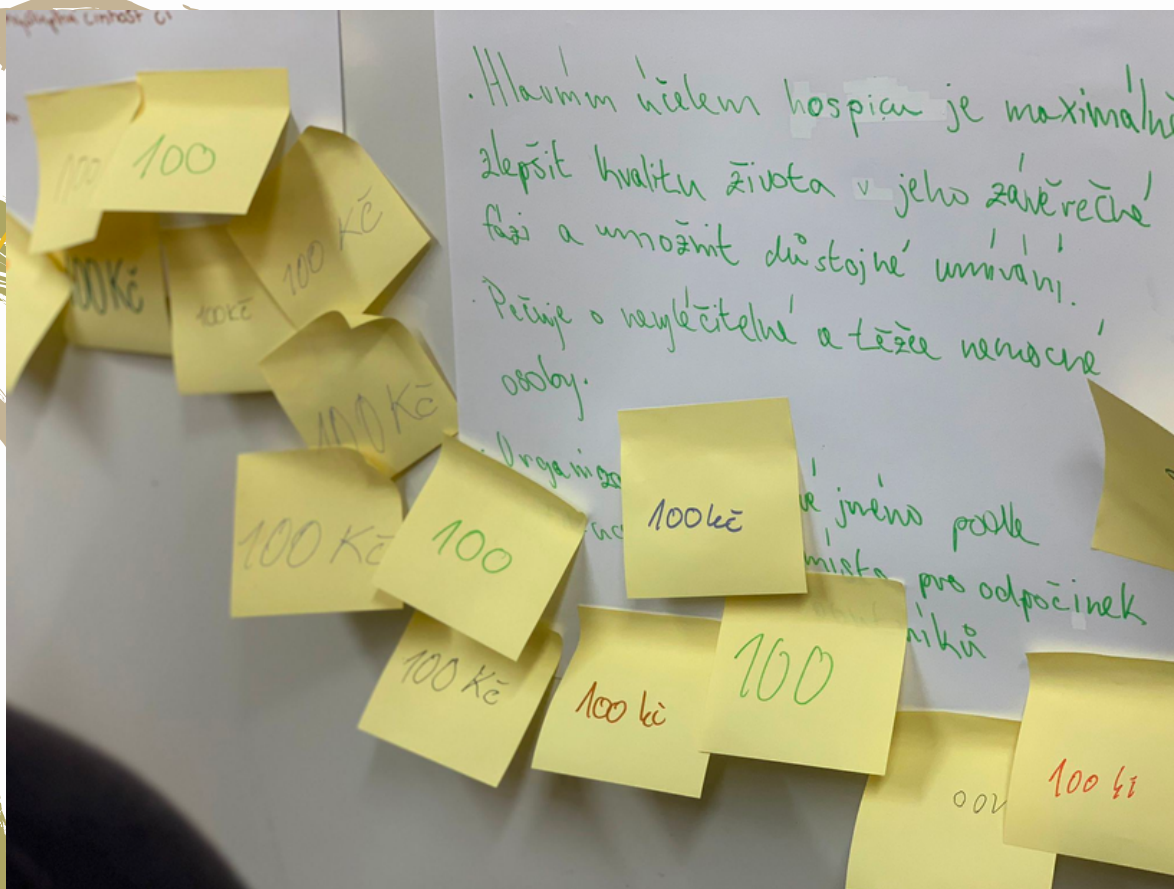

ZKUŠENOSTI Z REALIZACE

"Připravená lekce je určitě smysluplná a zajímavá."

"Pracovali i s webem takovijsme.cz, děti docela překvapilo, jaký je záběr neziskovek, co všechno tam patří – i organizace, které znají, ale mezi neziskovky by je neřadili."

DOPORUČENÁ LITERATURA

JOHANISOVÁ, Naděžda. Kde peníze jsou služebníkem, nikoli pánem. Výpravy za ekonomikou přátelskou přírodě a člověku. Volary: Nakladatelství Stehlík, 2008. 125 s. Jiná ekonomie, sv. 2. ISBN 978-80-86913-05-6.

ZDROJE

- Video - Co je to participativní plánování veřejném prostoru
https://bit.ly/participativni_planovani
- Video o filantropii a podpoře veřejných iniciativ
https://bit.ly/pravidla_filantropie